

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ У ПРАВОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ПРИНЦИП СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

15.03.2017 11:41

[Секція 1. Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень]

Автор: Бистрова Юлія Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, науковий співробітник НДІ ПЗІР НАПрН України

У системі правової комунікації транспарентність (transparency – доступність, відкритість, прозорість) є важливим принципом діяльності, що забезпечує сталий розвиток суспільства [1]. У той же час слід пам'ятати, що європейськими стандартами розвиток демократичної держави оцінюється з урахуванням дотримання критеріїв публічності управління, прозорості прийняття рішень органами державної влади, створення можливостей для відкритого діалогу між громадськими і владними інституціями, доступності інформації тощо. Такі консолідаційні заходи позитивно впливають на зміну практик взаємодії у суспільстві, забезпечують відкритість і прозорість, актуальність і оперативність у процесі соціально-правової комунікації та публічності управління; інтенсифікацію інформаційного обміну; визначають суспільно-політичні перетворення і стратегії майбутньої модернізації суспільства.

Очевидно, що владні інститути сучасних демократій, підкреслюючи свій нерозривний зв'язок із суспільством, потребують легітимації і зацікавлені в діалозі та ефективному зворотному зв'язку з ним. Особливого значення в цих процесах набуває встановлений міжнародними стандартами управління універсальний принцип такої взаємодії, як транспарентність.

У Статуті Організації Об'єднаних Націй, Гельсінському Заключному акті та наступних документах ОБСЄ зафіксовані загальні зобов'язання, принципи та інструменти, якими державам-учасникам слід керуватися і користуватися в їх зусиллях по затвердженню належного управління та підвищення транспарентності. Згідно з документами, транспарентність у державних справах є однією з умов підзвітності держав і активної участі громадянського суспільства та приватного сектору в процесах економічного розвитку. Водночас завдяки їй підвищується передбачуваність і довіра до соціально-правових, економічних інститутів та структур, які функціонують на основі адекватного законодавства і повної поваги до верховенства права.

У такому контексті основні принципи побудови і ведення правового діалогу держави і громадянського суспільства можна сформулювати наступним чином:

- публічність діалогу держави і громадянського суспільства полягає у відкритості комунікацій, тобто він протікає в публічній сфері, а необхідною умовою реалізації цього принципу виступає наявність розвиненої системи інститутів публічної галузі управління;

- у публічній сфері формат діалогу між державою і громадянським суспільством дозволяє здійснити дискурсивну легітимацію прийнятих владою політичних рішень. Даний процес є субстратом публічної політики, яка просто неможлива без інституціоналізованого транспарентного діалогу між державою і громадянським суспільством;

- транспарентність діалогу (зворотні комунікації) означає його прозорість, зрозумілість і чесність. Для його ефективності треба, щоб була взаємна зацікавленість сторін. Крім того, йому має бути характерна не тільки відкритість (принцип публічності), а й орієнтир на взаєморозуміння між суб'єктами дискурсу, пошук спільних шляхів взаємодії і знаходження (або прийняття) консенсусних рішень.

Розглядаючи транспарентність як принцип соціально-політичної комунікації, що відбувається у форматі діалогу держави і громадянського суспільства, ми маємо на увазі такий стан інформованості суб'єктів комунікації (наявність умов для вільного отримання інформації та можливості обговорення повного, достатнього і достовірного знання про ту чи іншу діяльність, її об'єктів або результатів), що дозволяє зацікавленій особі мати необхідний об'єм інформації і адекватне уявлення про них [2, С. 123–136].

Слід зауважити, що принцип транспарентності є загальнообов'язковою імперативною вимогою не тільки до органів державної і муніципальної влади, а також і до соціально-правових структур, організацій та інститутів громадянського суспільства.

У демократичній державі реалізація цього принципу неможлива без поступової адаптації у національній комунікаційній практиці кращих, перевірених часом зарубіжних нормативних моделей демократії з діалогічним форматом комунікації держави і громадянського суспільства. Так, родоначальником інституту транспарентності вважається Швеція, де ще в 1766 р. був прийнятий Закон про свободу друку. В інших країнах також відбуваються формування «транспарентного управління» (дозволимо собі запровадити такий термін). Зокрема, у Фінляндії був прийнятий Закон про відкритість публічних документів (1951 р.), США – Закон про свободу інформації (1966 р.), Данії – Закон про доступ до адміністративних документів (1970 р.), Норвегії – Закон про гласність в адміністративному управлінні (1970 р.), Франції – Закон про доступ до адміністративних документів (1978 р.), Нідерландах – Закон про встановлення правил відкритості адміністративного управління (1978 р.), Канаді – Закон про доступ до інформації (1982 р.) тощо.

Отже, можемо констатувати, що за умов глобалізації інформаційного простору взаємозбагачення держав можливе за рахунок адаптації позитивних надбань у сфері необхідного управління у власне законодавство. З огляду на те, що міжнародно-правові норми розвиваються і удосконалюються, транспарентність набуває все більшого значення. Невипадково у рамках сесії Генеральної Асамблеї ООН 8 країн-засновниць (Бразилія, Сполучені Штати Америки, Індонезія, Мексика, Норвегія, Філіппіни, Південно-Африканська Республіка, Сполучене Королівство), яка відбулася 20 вересня 2011 р., започатковано Ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд» і підписано Декларацію Партнерства. Україна приєдналася до Ініціативи у вересні 2011 р. Станом на 1 лютого 2017 р. до Ініціативи приєдналися 75 країн. Для розвитку демократії і співпраці важливо, що держави, які беруть участь у впровадженні міжнародної ініціативи

«Партнерство «Відкритий Уряд», оцінюються за чотирма вимірами: публічність законів та урядові дані, право на інформацію, участь громадян, сучасні технології та механізми звернень. Це сприяє взаємообміну, використанню однакових стандартів технологій, прискорює обмін. До того ж Україна є партнером у реалізації національного Плану дій Ініціативи, просуванні стандартів відповідального, належного, відкритого врядування, впровадження системи електронного документообміну у різних сферах соціально-правової, публічної діяльності.

Підсумовуючи, додамо, що забезпечення транспарентності в комунікаційних системах України має: 1) надати повноту, оперативність, інтерактивність та своєчасність представлення публічної інформації; 2) створити можливості для використання інноваційних каналів та технологій комунікацій, які відповідали б вимогам сучасності; 3) забезпечити доступність для всіх соціальних груп, у т. ч. через електронні канали для ведення постійного діалогу між суспільством, його громадськими інститутами, громадянами та владними структурами; 4) збільшити ступінь персоніфікованості інформації, тобто ідентифікації і прозорості джерела, з якого надходять нормативно-правові відомості та публічна інформація. Перспективним напрямом має стати розширення використання сучасних технологічних і соціальних систем, створення багатофункціональних інформаційних майданчиків, де будуть інтегровані інформаційні сайти, портали, конкуруючі соціальні мережі, відеохостинги, фотохостинги, сервіси створення власних віртуальних соціальних груп, платформа колективного блогінгу, геосервіси та портали структурованих нормативно-правових інфомасивів.

Література:

1. Романенко Є. О. Публічна комунікація як засіб транспарентності державного управління / Є. О. Романенко // Збірник наукових праць НАДУ при Президентіві України. – 2014. – № 1. – С. 15–26.

2. Пасмор Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікативний аспект : монографія / Ю. В. Пасмор ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезп. інновац. розвитку. – Харків : Юрайт, 2013. – 272 с.